

POČUTIM SE

Ekran: V vseh vaših dokumentiranih kakor tudi igranih filmih iščete neko primarno, nedolžno in še neobjavljeno sliko, ki je na robu ali celo onstran standardiziranih oblik filmske reprezentacije. Kaj vas žene, da skušate odkriti „predlumierovske“, „predfilmske“ podobe sveta?

Herzog: O tem, kar vi menite, da je moja originalnost, sem že večkrat dejal, da naše slike niso aдекватne stanju civilizacije. V svojih filmih si vselej prizadevam opisati notranja stanja: pejsažev npr. ne uporabljam kot ozadje, marveč kot notranje pokrajine — džungla v filmu *Aguirre, božji srd* je kot vročični sen. Vendar menim, da ne gre le za moje osebne slike, marveč za slike slehernika, ki pa so v njem speče, še neprebujene. Jaz jih enostavno prebujam in jih tako odkrivam gledalcu kot njegove domače, lastne slike, za katere nemara ni vedel.

Ekran: Kritika vas je velikokrat označevala za realista, čeprav so morda vaši najbolj dokumentirani filmi izrazito na meji fantastike. Znano je tudi, da ste velik nasprotnik filma-resnice (cinema-verite), ker je ta le oblika pozitivistične faktografije. Menimo pa, da se vaša metoda naslanja na režijske postopke italijanskega neorealizma, predvsem na prakso Roberta Rossellinija, ki se je velikokrat načrtno izogibal klasičnega *decoupage-a*.

Herzog: Moram reči, da zelo slabo poznam Rossellinija, saj sem videl le tri njegove filme. Toda zdi se mi, da je bil veliko bolj tesno vezan na realnost kot tako, zato je tudi bližji tistemu realizmu, ki se ga izogibam in ki ga skušam predvsem stilizirati. Če pa že delam primerjave, potem so moji filmi bolj podobni Kurosawi. Še posebej mi je pri srcu njegov *Rašomon*, ki je mojstrski primer „predelanega“ realizma. Kar pa zadeva Rossellinijevo metodo, predvsem njegovo snemanje filmov brez vnaprejšnjega scenarija, ta pristop ni samo moj način dela, ampak tudi drugih režiserjev novega nemškega filma, recimo Klugeja in Wendersa.

Ekran: Vaša dokumentarna izhodišča, kakršnakoli že, pa se kažejo tudi v tem, da vse prizore, naj si bodo še tako nevarni in nemogoči, snemate v realnih lokacijah in brez slepilnih pripomočkov. V Hollywoodu bi *Fitzcarralda* prav gotovo posneli v studiu, z vsemi mogočimi triki.

Herzog: Filmsko občinstvo po mojem ne verjame več svojim očem: vsi že vedo, da gre v filmu za trik, za prevaro, da je tu vse hlinjeno. To občinstvo je že neskončno daleč od tistih primarnih občutkov, ki so jih doživljali prvi gledalci Lumièrovih ali pa Mélièsovih filmov, ko so, prestrašeni, celo bežali iz kina. Rad bi obudil te primarne emocije: gledalca želim privedi v stanje, kjer bi enostavno spet lahko verjel svojim očem. To je prvi razlog, zakaj ne uporabljam trikov. Drugi pa je ta, da me je izkušnja naučila spoštovati naključja in presenečanja, ki jih prinaša sama realnost. Vendar moram poudariti, da mi pri tem ne gre za nekakšno ohranjanje realnosti kot take — v *Fitzcarraldu* je recimo vse stilizirano, džungla je skoraj operno prizorišče — marveč za integriranje njenih naključij (od nevarnosti do navadnih predmetov) v samo tkivo filma, ki postane tako neprimerno bolj bogat, kot če bi bil skonstruiran v studiu. Da mi ne gre zgolj za realnost, za naravo, če hočete, lahko pojasnim tudi s tem, da je moja obsesija ravno v premagovanju narave, v premagovanju človekove determiniranosti z naravnimi pogoji, npr. s težnostjo. Ne-

KOT ROKODELEC

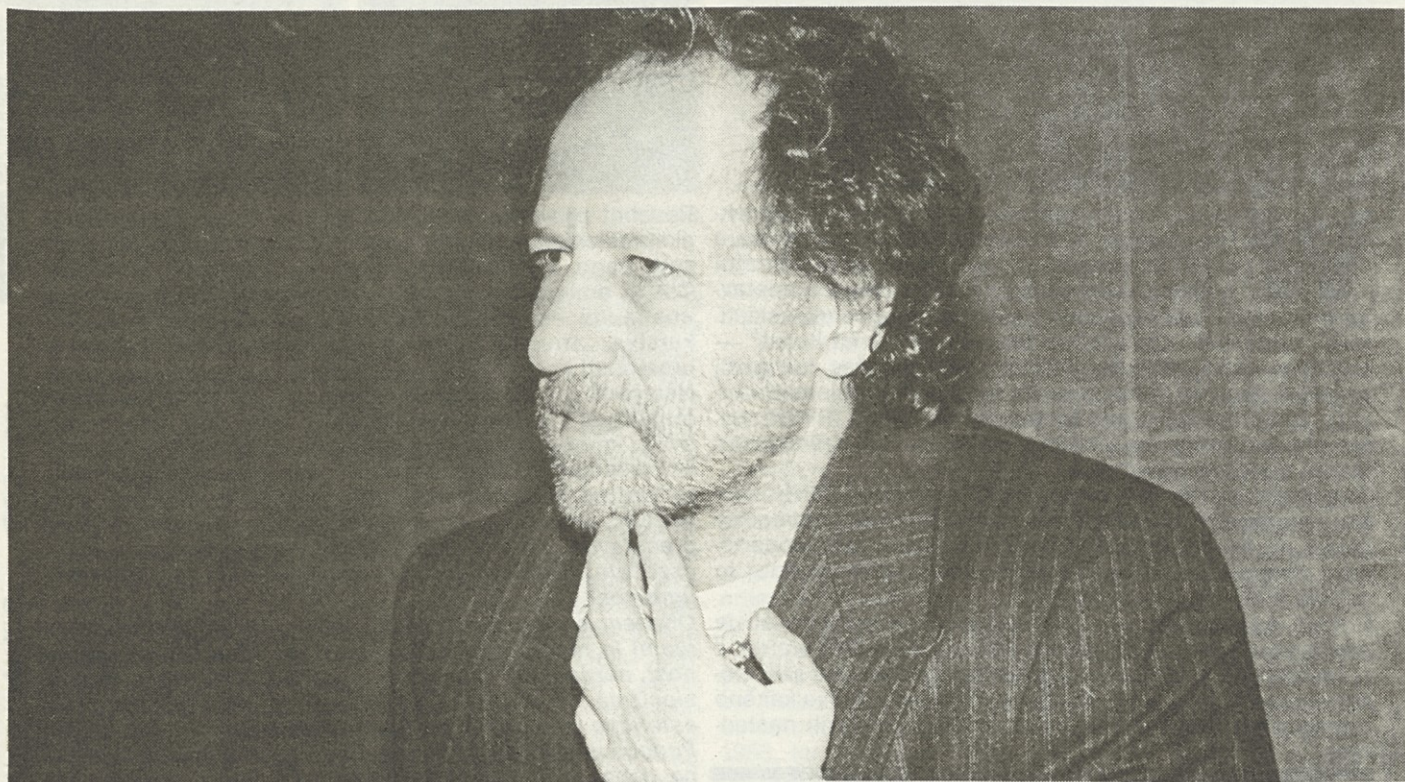

foto: Dušan Gerlič

Fitzcarraldo, 1982

koč sem želel postati smučarski skakalec, potem pa sem na Planici posnel film o skakalcu Steinerju in ga naslovil **Ekstaza**. Zame je izvirni pomen ekstaze ravno v preseženju naravnih določil, v stopanju človeka, narave iz sebe. V tem smislu lahko rečem, da sta **Aguirre, božji srd** in **Fitzcarraldo** filma o ekstazi: navsezadnje ni naravno, da ladja „pluje“ čez goro.

Ekran: Zelo praktično vprašanje: v številnih vaših filmih nastopa Klaus Kinski, ki velja za zelo „napornega“ igralca. Kako ga uspevate „premagovati“, „nadvladati“?

Herzog: Kinski ni igralec, on je nekaj drugega in nekaj več. V njem je nekaj histeričnega, paranoičnega, eksplozivnega, obenem pa se zaveda — in v toliko je igralec — da šteje edino to, kar je na filmu. Kinski mi popolnoma zaupa in je prepričan, da sem edini režiser, ki zna organizirati njegovo norost. Midva se skoraj ne pogovarjava ali pa zelo težko: sporazumevava se že s pogledom, s kretnjo . . . Mislim, da je genij.

Ekran: Če Kinski igra „osvajalce nekoristnega“, vizionarja, nosilca fiksne ideje, ki skuša doseči nemogoče, prekoračiti neprekoračljivo in svoje blazne podvige urediti v veličastnih, nevarnih in divjih predelih, potem v vaših filmih vloge pritlikavega, bolehnega, pohablje-

nega, nevednega in „nekoristnega bitja“, ki ždi v mračnih, bednih, zatiralnih okoljih, da bi postal sublimni nosilec pohabljene in pritlikave resnice „normalnega sveta“, igra Bruno S. Kako poteka delo z njim?

Herzog: Če sem iskren, potem moram priznati, da nimam izdelane metode, ki bi jo uporabljal pri vodenju igralcev, tako profesionalnih kakor tudi neprofesionalnih. Za vsakega in tudi za vsako njegovo novo vlogo skušam izpeljati „individualen“ in specifičen prijem, ki naj mi omogoči, da dobim od njega maksimum. Tudi ne poznam in ne delam razlike med profesionalnimi in neprofesionalnimi igralci, prav zato je Bruno S. zame preprosto *igralec*, in to igralec, ki veliko bolj profesionalno dela kot kakšen Marlon Brando. Pri delu z igralci pa se trudim, da ne porušim njihove identitete, pa naj si gre za „klošarja“ Bruna S. ali pa za zvezdo, kot je Klaus Kinski.

Ekran: Na nek način bi lahko uporabili Kinskega in Bruna S. za metafori o dveh vaših obsesivnih temah, prve, ki zadira v Veliko in Noro, in druge, ki kroži v Malem in Nenormalnem.

Herzog: Takoj moram povedati, da sem proti kakšnim globokoumnim branjem filma. Spomniti se namreč moramo, da je film pričel kot sejmarska zabava. Sam tudi nisem kakšen akademski intelektualec, prej se počutim kot atlet, kot rokodelec, zato je bilo snemanje **Fitzcarralda** zame maratonski tek. Edino, kar si želim, je, da bi bil dober pripovedovalec zgodb.

Ekran: Nekateri kritiki vam očitajo, da vašim filmom manjka dramatičnost, zgodba . . .

Herzog: S tem se ne strinjam. V vseh mojih filmih je trdna zgodba, mislim, da takih zgodb ne najdete niti v hollywoodskih filmih. Jaz sem „story teller“ in nikoli ne bi posnel filma, če ne bi imel zgodbe.

Za Ekran sta se pogovarjala

**Silvan Furlan in
Zdenko Vrdlovec**